

Fórum „Věda žije!“, Vídeňská 1083, CZ – 142 20 Praha 4

www.vedazije.cz

Ing. Jan Fischer, CSc.
předseda vlády České republiky
Úřad vlády ČR
Nábřeží Edvarda Beneše 4
Praha 1, PSČ 118 01

V Praze dne 8. prosince 2009

Č.j.: 14/12//2009

Vážený pane premiére,

Občanské sdružení Fórum Věda žije! je rozhořčeno jednáním RVVI ve věci polemického textu sekretáře RVVI RnDr. Marka Blažky, který byl v listopadu 2009 publikován na stránkách www.vyzkum.cz s názvem **Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací – a jak dále?** a následně podroben kritice ze strany zástupců AV ČR (J. Rákosník ad.). Za některé formulace tohoto textu se na schůzi RVVI 13. 11. 2009 veřejně omluvila ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Miroslava Kopicová. Na této schůzi bylo usneseno: „Rada po dlouhé diskusi uložila předsednictvu Rady článek projednat se zástupci AV ČR a předložit ho s případnými úpravami na 248. zasedání Rady dne 11. prosince 2009. Článek byl stažen z webových stránek Rady až do projednání na 248. zasedání Rady.“ (<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=544971>). Přesto se článek v rozporu s usnesením 247. schůze znovu objevil již 26. 11. 2009, tentokrát se změněným názvem, jinými jmény autorů a mírně upraveným obsahem (<http://www.vyzkum.cz/Priloha.aspx?idpriloha=545257>).

Kauza kolem dokumentu názorně dokládá nedůvěryhodnost současné RVVI, pro jejíž předsednictvo a sekretariát jsou příznačnými nesolidní a svévolné jednání a překračování vlastních kompetencí.

Proto se ptáme:

1) Jak je možné, že inovovaná verze dokumentu byla zveřejněna v rozporu s výše citovaným usnesením 247. schůze RVVI ze dne 13.11.2009? Nejsou snad vlastní usnesení pro předsednictvo a sekretariát RVVI závaznými?

2) Jak je možné, že se po nepatrných obsahových úpravách změnilo autorství původního textu (autor původní verze byl M. Blažka; pod inovovanou verzí jsou podepsáni J. Doležal a V. Haasz)? U orgánu organizujícího hodnocení výzkumu, vývoje a inovací, v němž se klade obrovský důraz na autorství a připisování výsledků, je toto žonglování s autorstvím textu (byť neaspiruje na to být textem vědeckým, ale „pouze“ odborným) zcela nepřijatelné. Ptáme se: Kdo komu původní text zcizil nebo kdo a proč se odmítl pod první či druhou verzí podepsat? RVVI, jež je garantem koncepční vědní politiky ČR, by měla přinejmenším respektovat základní etické principy související jak s odborným, tak veřejným působením.

3) Ačkoli se původní verze dokumentu stala předmětem řady kritik a polemik, není její inovovaná verze argumentačně o mnoho přesnější a korektnější. Zmizelo několik nejmarkantnějších přehmatů a přibýlo několik nepřesvědčivých tabulek a grafů. Od orgánu, který má kompetence posuzovat práci

tisíců českých vědců a rozhodovat tak o jejich osudu, je na místě požadovat přesvědčivější argumentaci a lepší vyjadřovací schopnosti. Je nanejvýš tristní, pokud si autor dokumentu není schopen odpovědět ani na svou vlastní otázku (otázka 2).

4) Dokument je zcela nekonzistentní v tom směru, že v některých momentech zachází s institucionálními prostředky, účelovými prostředky a s prostředky ze strukturálních fondů, jako by to byly v podstatě tytéž prostředky (co do kvality, udržitelnosti a využitelnosti). To činí zejména tam, kde se snaží argumentovat, že finanční situace AV ČR se ve srovnání s uplynulými roky nezhoršila, ale naopak zlepšila (otázka 1). V jiných momentech zachází však s těmito třemi zdroji financování jako se zásadně jinými a urputně je rozlišuje. To činí zejména tam, kde argumentuje o příliš vysokém procentu institucionálního financování VaV v ČR (otázka 5), a tam, kde poukazuje na omezení a nejistoty spojené s financemi ze strukturálních fondů (otázka 3). Pokud jde autorovi – jak v dokumentu implikuje – „jen a pouze o budoucnost české vědy, výzkumu, vývoje a inovací a České republiky jako celku“, potom si nekonzistenci v rámci zveřejněného třístránkového textu lze stěžít vysvětlit jinak, než nedostatkem analytických schopností a koncepčního uvažování.

5) V otázce 5 se inovovaná verze dokumentu snaží s pomocí čísel vyvrátit nařčení o „tunelování“ základního výzkumu výzkumem a vývojem aplikovaným. Přestože toto obvinění bylo vždy vznášeno ve vztahu k veřejným financím na vědu a výzkum, tabulka mající doložit neexistenci tunelování se týká celkových prostředků na VaV v České republice. O tom, co se děje v rámci veřejných rozpočtů, neříká vůbec nic. Zcela se zde navíc opomíjí i fakt, že kritika týkající se tunelování byla většinou formulována nikoli jednoduše ve vztahu k aplikovanému výzkumu, ale aplikovanému výzkumu, vývoji a inovacím v soukromém průmyslovém sektoru. Pokud by autoři chtěli vyvrátit kritiku tak, jak je ve skutečnosti formulovaná, museli by 1) zveřejnit data o tom, jaký podíl financí z veřejných rozpočtů ČR jde na základní výzkum a jaký na aplikovaný výzkum a experimentální vývoj; 2) museli by zpochybnit analýzy Českého statistického úřadu, podle kterých podnikatelský sektor investoval v roce 2008 do VaV 28.242 miliardy, ale jeho výdaje činily 33.486 miliardy a tudíž více než 5 miliard výdajů v tomto sektoru bylo v roce 2008 pokryto z veřejných zdrojů. To činí více než 13 procent výdajů na VaV v soukromém průmyslovém sektoru, což představuje dvojnásobný podíl oproti průměru EU (ČTK, 16. 10. 2009).

6) Další zásadní nesrovnalost v otázce 5 se týká interpretace tabulky „Veřejné výdaje na VaV – podíl účelové a institucionální podpory v České republice“, která časovou řadu 40-50-45-55-57-56-54-57-54-50-42-44, zachycující podíl institucionálního financování v ČR od roku 1998 do roku 2009, interpretuje následovně: „z výše uvedených dat vyplývá, že v posledních letech došlo ke značnému růstu jak financování základního výzkumu, tak podílu institucionálního financování. Jedná se zde o totální nekompetenci nebo (zjevný a nepovedený) pokus o blamáž“

7) V rozporu s vlastní praxí RVVI jsou formulace týkající se aplikace hodnotícího systému (tzv. kafemlejnků). Původní znění „Podle metodiky se rozdělují institucionální prostředky mezi rozpočtové kapitoly; k jemnějšímu dělení nikdy nebyla určena“ bylo přeformulováno: „Podle Metodiky se rozdělují institucionální prostředky mezi rozpočtové kapitoly; k dělení až na jednotlivé výzkumné týmy není a nikdy nebyla určena“. Obě verze textu tudíž shodně poukazují (byť druhá z nich v oslabené formulaci) na nevhodnost aplikace „kafemlejnkové metodiky“ při hodnocení akademických pracovišť, práce týmů a jednotlivců. Byla to ale přitom samotná RVVI, která tyto procesy nastartovala, když od roku 2005 zveřejňovala hodnocení výzkumných institucí podle „kafemlejnků“. Ty pak byly zákonitě nuceny

vymáhat stejnou strukturu výsledků na svých pracovnících.

8) Dokument v obou verzích kritizuje vykazování pseudovýsledků v informačním systému RIV. Jsou to však kafemlejková pravidla hodnocení ustanovená samotnou Radou, která k vykazování pseudovýsledků nutí jako ke strategii sebezáchovy. Každá pracovní činnost (úspěšná i neúspěšná) nutně generuje řadu sekundárních produktů ve formě analýz, aplikací nebo právních dokumentů, které nejsou primárním smyslem této činnosti (v tomto případě vědeckého bádání). Zatímco však v hodnotících systémech západních zemí se postupuje kvalitativně a hodnotí se malý počet vybraných nejrelevantnějších výsledků (např. v britském hodnocení REA i připravované REF se vykazují 3-4 nejlepší práce za hodnocené období několika let), český kafemlejek hodnotí výsledky všechny a vynucuje tak vykazování „smetí“ a dokonce jeho proliferaci. RVVI si v této situaci navíc uzurpuje právo na základě úředního rozhodnutí pseudovýsledky třídít. Takto nastavený systém hodnocení jednoznačně umožňuje vypočítat v podstatě libovolný výsledek hodnocení.

9) Dokument v obou verzích argumentuje, že RVVI nemůže být složena ze samých vědců. Jisté je zřejmé, že nejlepším ředitelem strojařského podniku není nejlepší soustružník nebo že nejlepším ředitelem nemocnice není nutně špičkový chirurg. V oblasti vědy a výzkumu existuje nicméně řada renomovaných odborníků, kteří jsou zároveň úspěšnými manažery vědy. Řídí akademické instituce a týmy se strategií a vizí, která předvídá budoucí trendy výzkumu a vývoje v předstihu mnoha let tak, aby výsledky dosažené po několikaletém bádání již nebyly překonány. Přesně tyto kvality a schopnosti musí mít i fungující RVVI (alespoň podle její zákonné definice), a právě proto má být složena především z osob zabývajících se úspěšně výzkumem a vývojem a jejich řízením na úrovni akademických institucí, nikoli průmyslovými inovacemi, které fungují na podstatně jiných principech. Výběr vhodných kandidátů s nadhledem nad dílčí zájmy je potřeba zajistit prostřednictvím procedury jejich výběru, který se odehraje na základě koncepce výzkumu a vývoje v České republice, již předloží spolu se svojí kandidaturou.

Za fórum Věda žije!

Martin Krummholz

Michaela Vojtková

Adam Pavlík